

Rekenkamer

Jaarverslag 2011

Jaarplan 2012

In dit gecombineerde jaarverslag 2011 en jaarplan 2012 legt de Rekenkamercommissie (hierna: Rekenkamer) verantwoording af over haar activiteiten in 2011 en presenteert zij haar voornemens voor 2012. Tevens wil de Rekenkamer aandacht besteden aan enkele ontwikkelingen in haar omgeving.

De Rekenkamer

De Rekenkamer bestaat uit 4 externe leden en een externe voorzitter en wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris.

De samenstelling van de Rekenkamer in 2011 was als volgt:

- drs. P.L. Polhuis MA (voorzitter)
- drs. G. Riedstra
- R. Smit MBA
- ir. E. Voorwinde
- M.A. Hoekstra
- mw. J.E. Rijpma (secretaris)

De Rekenkamer is in 2011 twaalf maal voor een vergadering bijeen geweest. Tevens hebben leden deelgenomen aan interviews, groepsgesprekken of bijeenkomsten voor de onderzoeken en aan selectiegesprekken bij het aanbesteden van onderzoeken. De leden van de Rekenkamer zijn daarmee actief betrokken in het onderzoeksproces. Verder zijn ze aanwezig geweest bij de behandeling van rapporten in de commissie- en raadsvergaderingen. Ook werd deelgenomen aan landelijke en regionale bijeenkomsten van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamerfunc-

ties (NVRK). De voorzitter van de Rekenkamer had zitting in de commissie die de landelijke evaluatie van het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft begeleid.

De onderzoeken van de Rekenkamer worden door een per onderzoek aan te wijzen lidrapporteur met ondersteuning van de secretaris voorbereid. De voorzitter van de Rekenkamer is als tweede lidrapporteur bij alle onderzoeken actief betrokken.

De onderzoeken

De Rekenkamer streeft er naar om in lijn met de uitgesproken ambities van de gemeenteraad, twee à drie onderzoeken per jaar uit te voeren. De Rekenkamer is onafhankelijk in haar keuzes voor wat betreft het onderzoeksprogramma, de te kiezen probleemstellingen, de methodiek van onderzoek en de wijze van rapporteren; signalen vanuit de Raad m.b.t. onderzoeksonderwerpen worden serieus genomen. In het najaar van 2010 heeft de Rekenkamer de fracties schriftelijk benaderd om met suggesties voor het onderzoeksplan 2011 te komen.

In chronologische volgorde geven we een overzicht van de onderzoeken:

Afdoening WOZ-bezwaren

Eind januari 2011 maakte de Vereniging Eigen Huis (VEH) bekend (o.a. via een [reportage](#) in het t.v.-programma Nieuwsuur en via www.eigenhuis.nl) dat 'veel gemeenten de regels voor het afhandelen van WOZ-bezwaarschriften aan hun laars lappen'. Indien het signaal van de VEH juist zou zijn, is dat een ernstige zaak. Immers er zou dan sprake zijn van schending van rechtsbescherming van burgers. De Rekenkamer van de gemeente Leeuwarden is dan ook nagegaan of de praktijk zoals die door de VEH geschetst wordt zich in de Gemeente Leeuwarden voordoet om zo te bepalen of een Rekenkameronderzoek naar de afhandeling van bezwaarschriften tegen de WOZ-beschikkingen in de gemeente Leeuwarden noodzakelijk is.

De Rekenkamer heeft geconstateerd dat voor de afhandeling van de bezwaarschriften een daarvoor bedoelde werkprocedure is opgesteld. Dit werkproces is ingericht conform de wettelijke termijnen. Het proces biedt voldoende borging voor een zorgvuldige afhandeling van de WOZ-bezwaren.

Op basis hiervan zag de Rekenkamer geen aanleiding om nader onderzoek te doen naar de afhandeling van de WOZ-bezwaren. De Rekenkamer heeft de gemeenteraad per brief op 8 mei 2011 geïnformeerd over haar bevindingen.

Subsidiebeleid

De Rekenkamer heeft in oktober 2011 haar onderzoek naar het gemeentelijke subsidie gepubliceerd. De gemeente Leeuwarden verstrekke in het jaar 2011 44,3 miljoen euro aan subsidies. Dit is 11,8% van de totale gemeentelijke begroting.

Uit het onderzoek blijkt dat verbetering met name mogelijk is als het gaat om de doeltreffendheid van de subsidieverstrekingen. Op dit moment kan niet vastgesteld worden of de subsidieverstrekingen ook daadwerkelijk het bedoelde effect hebben, omdat hier vrijwel geen onderzoek naar wordt gedaan. Positiever is de Rekenkamer over de rechtmatigheid en de doelmatigheid van het subsidiebeleid, zij het dat ook op onderdelen daarvan verbeteringen mogelijk zijn. Zo zou de gemeenteraad in haar begroting betere doelen en de daarvoor vereiste prestaties en indicatoren vast moeten leggen.

De Rekenkamer beveelt de raad aan het college opdracht te geven in subsidiebeschikkingen duidelijk aan te geven welke activiteiten moeten worden verricht en welk effect met de subsidieverstreking bereikt moet worden. Ook verdient het

volgens de Rekenkamer aanbeveling om duidelijke afspraken met subsidieontvangers te maken over monitoring, verslaglegging en evaluatie.

De commissie Bestuur & Middelen heeft in haar vergadering van 21 november 2011 het rapport van de Rekenkamer besproken. De commissie sprak haar tevredenheid uit over de kwaliteit en de inhoud van het rapport. In de raadsvergadering van 28 november zijn vrijwel alle aanbevelingen van de rekenkamer overgenomen.

Proloog

In de raadscommissie Welzijn is op 21 juni 2011 door het gemeenteraadslid Jacobse van de NLP-fractie de suggestie gedaan om de Rekenkamercommissie een onderzoek te laten doen naar de situatie bij Proloog. Dit voorstel werd gesteund door de overige raadsfracties. Aanleiding voor dit onderzoek waren de grote financiële problemen waarin Proloog¹ terecht is gekomen na haar zelfstandiging op 1 januari 2009. De Rekenkamer heeft positief gereageerd op het voorstel van de Raadsfracties.

De Rekenkamer heeft voor de ondersteuning bij dit onderzoek zich georiënteerd bij diverse hoogleraren Bestuurskunde/bestuursrecht. Gekozen is voor prof. dr. H.B. Winter. Een belangrijke overweging hierbij was dat professor Winter hoogleraar Toezicht is. Het veldwerk is door hem en de voorzitter van de rekenkamer verricht en de rapportage is in nauwe samenspraak met hem tot stand gekomen. De rapportage is in oktober 2011 aan de gemeenteraad aangeboden.

De Rekenkamer constateert dat de problemen van Proloog niet op onderwijskundig, maar op bedrijfseconomische gebied liggen. De Rekenkamer concludeert dat Proloog de gemeente te laat en onvolledig heeft geïnformeerd over de financiële problemen. De problemen ontstonden reeds in het eerste zelfstandige jaar (2009), maar de ernst van de financiële situatie werd pas medio november 2010 in volle omvang aan de gemeente medegedeeld. Eerder in 2010 door Proloog afgegeven signalen over de financiële problematiek waren ten onrechte geruststellend. Ook concludeert de Rekenkamer dat de gemeentelijke organisatie alerter en adequater had kunnen reageren toen bleek dat de begroting 2010 niet op tijd werd ingediend en toen in het voorjaar van 2010 de

¹ Stichting Primair Openbaar Onderwijs in Leeuwarden

eerste signalen van de financiële problematiek van Proloog bij de gemeente binnenkwamen.

Deze en andere conclusies leidden tot aanbevelingen die betrekking hebben op Proloog en tot een vijftal aanbevelingen voor mogelijke verzelfstandigingsoperaties in het algemeen.

Voor Proloog adviseerde de rekenkamer om:

- de rapportageplicht van Proloog minimaal op het niveau te brengen van voor de verzelfstandiging, d.w.z. (financiële) kwartaalrapportages;
- binnen de gemeente op hoog niveau een ambtelijke accounthouder voor Proloog aan te stellen, die de bevoegdheid heeft om zich over alle ontwikkelingen rondom Proloog te laten informeren en die direct en zelfstandig aan de wethouder kan rapporteren;
- een nieuw toezichtsarrangement tussen gemeente en Proloog af te spreken. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de ombouw van het huidige bestuursmodel naar een Raad van Toezichtmodel.
- als onderdeel van de nieuwe toezichtsregels de controller van Proloog de verantwoordelijkheid te geven om toe te zien op de plicht van Proloog om bij ernstige afwijkingen in de bedrijfsvoering de gemeente tijdig te informeren. Worden zijn signalen intern genegeerd dan dient hij de bevoegdheid te hebben om zelf aan de gemeente te rapporteren;
- de leden van de Raad van Toezicht te benoemen op basis van publiek gemaakte functieprofielen, waarin stevige competentie-eisen op het gebied van toezicht zijn geformuleerd.

De commissie Welzijn sprak haar waardering voor het onderzoek uit in haar vergadering van 7 december 2011. Op 19 december 2011 is de Raad

akkoord gegaan met de door de Rekenkamer gedane conclusies en aanbevelingen.

Lopende onderzoeken

Armoedebeleid

In september is de Rekenkamer een onderzoek naar het gemeentelijk armoedebeleid gestart. Armoedebestrijding is vaak een van de speerpunten van het gemeentelijk beleid.

De centrale vraagstelling in het onderzoek luidt:

Hoe is het gemeentelijk armoedebeleid geformuleerd? Wat zijn de doelgroepen van het gemeentelijk armoedebeleid? Hoe wordt het gemeentelijk armoedebeleid uitgevoerd? Wat is het inkomenseffect van het gemeentelijk armoedebeleid? Hoe zijn het beleid en de uitvoering van het gemeentelijk armoedebeleid te beoordelen in termen van rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid?

De Rekenkamer hoopt in het eerste kwartaal van 2012 de onderzoeksresultaten aan de gemeenteraad te kunnen aanbieden.

Woningbouwbeleid

De Rekenkamer Leeuwarden is in september 2011 een onderzoek gestart naar het woningbouwbeleid in de Gemeente Leeuwarden en de instrumenten die zij daarbij hanteert. Centrale onderzoeksvragen in dit onderzoek zijn:

Welke instrumenten zet de gemeente in om het vanaf 2004 geformuleerde woningbouwprogramma te realiseren? Hoe wordt hier uitvoering aan gegeven, mede onder invloed van de kredietcrisis?

De Rekenkamer verwacht in de eerste helft van 2012 de onderzoeksresultaten aan de gemeenteraad te kunnen aanbieden.

Activiteiten in 2011

Lidmaatschap NVRR

De Rekenkamer is lid van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies. De NVRR organiseert o.a. studiedagen en informatievoorziening aan de leden. Een aantal van onze leden is naar het NVRR jaarcongres 2011 geweest met als thema 'het spel en de knikkers'.

Begin 2010 werd de NVRR kring Noord opgericht, een noordelijk netwerk van Rekenkamer(commissie)s. Ervaringen uitwisselen en van elkaar leren is een belangrijk aspect in deze kring. De voorzitter en de secretaris zijn actief betrokken bij de Kring Noord. In maart vond de voorjaarsbijeenkomst plaats; de najaarsbijeenkomst werd gehouden in november. De voorzitter had een actieve rol bij het initiatief vanuit de algemene ledenvergadering om de contributie niet te

verhogen. Het desbetreffende voorstel van het bestuur van de NVRR is verworpen.

In november 2011 vertegenwoordigde de voorzitter de Rekenkamer tijdens de Algemene Ledenvergadering van de NVRR. Tijdens deze ALV presenteerde het bestuur de jaarplannen en de begroting voor 2012. Tevens werd inhoudelijk stilgestaan bij het evaluatierapport van BZK.

Begeleidingscommissie BZK

Het ministerie Van Binnenlandse Zaken heeft opdracht gegeven tot een evaluatieonderzoek van Rekenkamers. Dit onderzoek werd uitgevoerd door bureau Berenschot. De voorzitter van de Rekenkamer had zitting in de begeleidingscommissie. In augustus werden de onderzoeksresultaten gepubliceerd. Het rapport illustreert dat de rekenkamer(commissie)s in de afgelopen jaren over het algemeen goed in positie zijn gekomen. Er is veel waardering voor de impact van de onderzoeken, aanbevelingen worden in de regel onderschreven door raden/staten en overgenomen door de colleges. Belangrijke conclusie is ook dat de organisatievorm geen factor van betekenis is voor het functioneren van rekenkamer(commissie)s en voor de doorwerking van conclusies en aanbevelingen. Bij de aanbevelingen staat daarover letterlijk: *"Een wetswijziging, gericht op het voorschrijven van een specifieke vorm is vanuit het perspectief van doeltreffendheid niet aan de orde"*.

De evaluatie mondt uit in een serie aanbevelingen die zijn geadresseerd aan het ministerie van BZK, de rekenkamer(commissie)s, raden/staten en aan colleges. De Rekenkamer neemt in 2012 het initiatief om deze aanbevelingen te bespreken met de begeleidingscommissie van de Rekenkamer.

Studiebijeenkomsten

In november van 2011 volgde de Rekenkamer een incompanytraining gericht op gemeentefinanciën.

Communicatie

Het aspect 'communicatie' speelt op een aantal momenten tijdens het onderzoek:

- de onderwerpkeuze: de Rekenkamer benadert ieder jaar raadsfracties en burgers om suggesties voor onderzoek aan te dragen bij de Rekenkamer;
- bij de start en tijdens het onderzoek: de Rekenkamer wil transparant en toegankelijk zijn en kiest er daarom voor om op noodzakelijke momenten af te stemmen met betrokkenen;
- bij de afronding van een onderzoek. Bij de publicatie van onderzoeksrapporten worden persberichten verspreid om zo passend bij het onderwerp de nodige informatie over te brengen. De onderzoeksrapportages worden tevens aangeboden aan de NVRR voor publicatie op hun website.

De lokale media hebben op meerdere momenten aandacht besteed aan de uitkomsten van de onderzoeken. Op de website van Binnenlands Bestuur werd een artikel gewijd aan de onderzoeksrapportage subsidiebeleid.

Op 30 november werd er in een uitzending van DAGTV een item gewijd aan de Rekenkamer. DagTV is de talkshow van de gemeenteraad en wordt via de website van de gemeente Leeuwarden en de lokale omroep uitgezonden. In dit actualiteitenprogramma voelt presentatrice Arjette de Pree aan de discussietafel gemeenteraadsleden, collegeleden en andere gasten aan de tand over actuele politieke onderwerpen en andere Leeuwarder zaken. De voorzitter van de Rekenkamer was te gast aan de sta-tafel van DAGTV en sprak daar over de Rekenkamer en over het onderzoeksplan voor 2012.

Financieel overzicht

De Rekenkamer beschikte in 2011 over een budget van € 91.631,00 voor het uitbesteden van onderzoek en de vergoedingen van de leden. De kosten van de ambtelijk secretaris zijn hierin niet meegenomen; die bedragen, inclusief alle toerekeningen, € 61.476.

Jaarrekening 2011

Post	Begroot	Realisatie	Aanwending
Onderzoekskosten	65.760,00	50.310,00	onderzoekskosten: subsidiebeleid, armoedebeleid, woningbouwbeleid, Proloog
Presentiegelden	19.400,00	15.040,00	presentiegelden en algemene uren leden Rekenkamer
Overige kosten	6.471,00	4.240,28	contributies, reiskosten, opleidingskosten
Totaal	91.631,00	69.590,28	
Saldo			22.040,72

Toelichting

De post onderzoekskosten wordt besteed voor het inhuren van onderzoekscapaciteit en uren die door de leden besteed worden aan onderzoek.

De vergoedingen van de leden (presentiegelden) zijn een vaste kostenpost en gebaseerd op de verordening Rekenkamer april 2010, de algemene uren zijn variabel en worden aangewend voor bijvoorbeeld congresbezoeken, studiedagen etc.

De post overige kosten is onder meer bedoeld voor contributies, aanschaf vakliteratuur, kilometervergoeding etc.

Het positief resultaat van € 22.040,72 vloeit conform de geldende afspraken terug naar de Algemene Reserve van de gemeente.

Begroting 2012

De begroting voor 2012 ziet er als volgt uit:

Post	Begroot
Onderzoekskosten	70.000,00
Presentiegelden	17.000,00
Overige kosten	6.601,00
Totaal	93.601,00

Jaarplan 2012

De Rekenkamer heeft in het Presidium de raadsfracties geconsulteerd om zich te laten inspireren over mogelijke onderzoeksonderwerpen. Daarnaast deed de Rekenkamer in de Huis-aan-Huis een oproep aan burgers om onderzoekssuggesties bij de Rekenkamer aan te dragen. De voorzitter heeft voorts in de uitzending van DAGtv burgers uitgenodigd onderwerpen aan te dragen bij de rekenkamer. Hierop kwamen zes reacties, waarvan één reactie waarschijnlijk meegenomen gaat worden in een volgend onderzoek.

De Rekenkamercommissie heeft conform haar onderzoeksprotocol (september 2010) de vier selectiecriteria gehanteerd bij de selectie van de

te onderzoeken onderwerpen. Deze selectiecriteria zijn in willekeurige volgorde:

- er is sprake van een substantieel belang in financieel, organisatorisch, bestuurlijk of maatschappelijk opzicht;
- toegevoegde waarde van het onderzoek; de leereffecten en nieuwe inzichten rechtvaardigen de onderzoeksinspanning;
- risico/vermoeden van ondoelmatigheid, ondoeltreffendheid en/of onrechtmatigheid;
- subsidiariteit: de onderzoeksvraag is niet op een andere, meer eenvoudige, wijze te beantwoorden.

Daarnaast streeft de Rekenkamer naar een evenwichtige verdeling van onderzoeksonderwerpen over de beleidsterreinen.

Uiteraard waakt de Rekenkamer voor overlap in onderzoek binnen de gemeente en houdt zij rekening met onderzoeken die het College in het kader van artikel 213a van de gemeentewet verricht. Ook stemt de Rekenkamer het onderzoeksprogramma af met onderzoeken die de gemeentelijke accountant gaat doen. Overigens houdt de Rekenkamer zich ook gedurende het jaar aanbevelen voor suggesties van de fracties van de raad en burgers. Dit betekent dat het jaarprogramma gezien moet worden als een dynamisch plan dat door actuele ontwikkelingen aangepast kan worden gedurende het jaar.

Geselecteerde onderwerpen

Net als in haar voorgaande jaarplannen staan hier de onderwerpen waarnaar een vooronderzoek zal worden gedaan. Dat betekent dat een nadere afbakening volgt of mogelijk wordt afgezien van een diepgaander vervolgonderzoek. De onderwerpsuggesties die zijn afgefallen worden toegevoegd aan de groslijst van de Rekenkamer en zullen voor het jaarplan 2013 - in samenhang met eventuele nieuwe onderwerpen - opnieuw worden bekeken.

De Rekenkamer is voornemens om in 2012 twee onderzoeken te starten. Bij de keuze van onderzoeksonderwerpen gaat de rekenkamer als volgt te werk. Eerst worden allerlei suggesties, waaronder die van burgers, verzameld en op de longlist geplaatst. Vervolgens wordt een nadere selectie gemaakt: de short list. Eind 2011 stonden in willekeurige volgorde de volgende onderwerpen op de shortlist:

- Bezuinigingsmonitor
- Aanbestedingsbeleid
- Evaluatie actieplan 'krachtwijk Heechterp-Schieringen'
- Detailhandelbeleid
- Burgerparticipatie
- WMO

Colofon

Rekenkamer Leeuwarden

Telefoon: 058-233 4022

Website: www.leeuwarden.nl/rekenkamer

Heeft u opmerkingen of suggesties?

Mail ons! rekenkamer@leeuwarden.nl